

ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏՆՏԵՍԸ ԵՒ ԲՆԸ

ԳԻՏԵԼԵԱՑ

Ժ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 19 .

1852

ՀԱՅՏԵՄԲԵՐԻ 1 .

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ 1

ԳԼՈՒԽ Բ .

Տղայ . իմ փորձերս :

Եւ իրաւ է որ եթէ մէկը կ'ուզէ
ազոյց օգտակար ըլլալ, իրենց պակասու-
թիւններովը չվճատիլ ու իրենց ունե-
ցած ամենայն աղէկութիւնները ճանչ-
նալ՝ պէտք է զանոնք սիրէ . պէտք է ա-
նոնց սիրելի ըլլալուն վրայ գոհ ըլլայ,
պէտք է իրենց վրայ առանձին խնամք մը
ունենայ, պէտք է իրեն ուրախութիւն
սեպէ զանոնք իր չորս դին որ տեսնէ,
պէտք է մասնաւոր մտադրութեամբ ու

սիրով մը զիրենք դիտէ, պէտք է ախոր-
ժի անոնց հետ ընտանեբար խօսիլը,
վասն զի այսպիսի խօսակցութիւններէն
իրենց բնաւորութիւնը կը չափաւորուի
ու կը քաղցրանայ . խարձրամտութիւն,
խստաբարոյութիւն վրաներնէն ան-
երեւոյթ կ'ըլլայ, ու ոչ միայն քաղաքա-
վար, ընկերասէր, բարեկիրթ, ան-
կեղծ, զուարթ, երախտագէտ ու դիւ-
րագորով կ'ըլլան, հապա նաև իրենց
միտքը կը բարձրանայ, սրտերնին կը բա-
ցուի, ու իրենց սքանչելի ձիրքերը դուրս

կ'ենեն , Հողինին անուշահոտ ծաղկի մը պէս բոլորովին կը բացուի , ու ան պզտիտիկ ու կարմրորակ երեսին տակը ու այն աշխոյժ մանկան վրայ մեծ ու աստուածային բաներ կը տեսնուին՝ որ զմարդ նախ զարմանքով մը կը լեցունեն վերջն ալ գորովանօք պատուել կուտան :

Ֆենեկն երբոր կը խօսի այն զարմանալի շնորհքին վրայ որ պարզութիւն կ'ըսուի , կ'աւելցնէ թէ այս է այն աւետարանական մարգարիտն որ արժանի է որ ամենէն հեռաւոր երկիրներէն ալ փնտրուի : Բնիկայ ադամանդ մըն է , ջուրը այնպէս մաքուր՝ որ ամենէն գեղեցիկ ճառագայթները կը ցոլացնէ : Վանգեսի ափունքը որ մեզի Լքեւէքի մարգարիտները կը զրկեն՝ ոչ երբեք զպարզութիւնը խրկած են մեզի . միայն տղուն սրտին մէջ գտեր եմ զատիկայ :

Լմենեւին տարակոյս չկայ որ իրենց ճակտին պարզութիւնը , կրակոտ աշուրները , այն անարատ գոյնը , այն շնորհալից ժպիտը , այն անխարդախ ու անուշ խօսքերը , ու բոլոր այն հասակին անմեղ գեղեցկութիւններն ու զմայլեցուցիչ տեսքը մեծ զօրութիւն մը ունին . բայց իրենց սրտին վայելչութիւնը աւելի զօրաւոր է : Տես թէ ինչպէս այդ բնական պարզութիւնը տղուն սիրտը կը շնչէ աւելի բարձրագոյն առաքինութիւնները առանց իրեն իմանալուն : Կրնանք իրեն վրայ դարձնել ինչ որ Լքեւէքի սիրոյ վրայ կ'ըսէ , կը հաւտայ ամենայն բանի , ամենայն բանի կը յուսայ ու կը փնտռէ այն ամենայն բան որ սիրելի է ու բարի . ամենայն մեծ ու ազնուական բանի կը վառի , չար բանէ մը կ'ասկած չունի . բարւոյն վրայ չտրտմիր , և ուրախալի բաներով կը զուարճանայ . թէ որ դուն զինքը սիրես՝ ինքն ալ զքեզ կը սիրէ . առաքինի երեւիր , զքեզ կը մեծարէ . իր գործոցը մէջ փառասիրութիւն մը չարութիւն մը չկայ , դաժանութիւն մը ու կծուութիւն մը չերևար . վեհանձնական գործք մ'որ լնէ՝ սիրտը կը բաբախէ , աշուրները կրակ կը ցատքեցունեն : Աշուրութեան տեսութիւնը ա-

շուրները արցունքով կը լեցնէ , չսպասէր որ իրեն բացատրեն , մէկէն կ'իմանայ ու կը գուշակէ թշուառութեան կարօտութիւնը : Իրեն աշուրները միշտ պատրաստ են տեսնելու այն տառապեալաղբաւոր՝ որ դողդղալով մը իր ետեւէն կ'երթայ , իրեն ձեռքը քան զամէն առաջ կը բացուի կարօտելոյն օգնելու : Այնչեմ զարմանար , որ խիստ օր մը երբոր իրեն աշակերտները մէջերնին կը վիճէին թէ իրենցմէ ով պիտի աւելի մեծ ըլլայ երկնից արքայութիւնը , կանչեց տղայ մը , ու զինքը գիրկն առնելէն վերջը՝ դրաւ բազմութեան առջեւ որ բերանին բաց իրեն կը նայէին՝ ու ըսաւ . “ Իրաւցնէ կ'ըսեմ ձեզի , թէ որ դուք այս պզտի տղուն պէս չըլլաք՝ բնաւ պիտի չմտնէք երկնից արքայութիւնը ” :

Լճաւասիկ կը տեսնէք որ այս իմ խօսքերս տղոց ու մանկութեան վրայ ունեցած սիրոյս զառանցանքները չեն . Վրիստոսէն վերջը այս առաջին հասակին վարժապետ ու բարեկամ ըլլալ ուզողներէն՝ եղբ՛ր է դաստիարակ մը , արժանաւոր իր աստուածային պաշտամանը՝ որ իմ ըսածներս փորձած չըլլայ : Ո՛վ եղբ՛ր է որ սրտին խանդաղատանօքը տեսած չըլլայ այս մատաղ սրտերուն մէջ այն սիրուն եռանդը , այն արի հըլութիւնը , այն անվրդով մեծախոհութիւնը , այն զօրաւոր ու աշխոյժ ներշնչութիւնները , ու ետքը երբոր ատենը եկեր է՝ այն վեհալ արժանաւոր , այն զարմանաց եռանդը որ զինքը յանկարծ կը յափշտակէ կը տանի առ ճշմարտութիւն ու առ առաքինութիւն : Լճ , իրչափ կը սխալին անոնք՝ որ գտղայքն ու մանկութիւնը բանի տեղ չեն դնէր :

Ո՛վ , ինչպիսի անարատ ու չքնաղ հասակ է ասիկայ , ինչպիսի ազնուական ու անկեղծ , իրաւցնէ մարդուս կենացը դիւցազնական օրերն են , սքանչելի հասակ , երբ կրօնական դաստիարակութիւն մը վրան սէրը բորբոքէ , ջանքը ուղղէ , եռանդը նուիրագործէ , կրքերը չափաւորէ , պակասութիւնները շտկէ ,

իրեն մոլորութեանցն առջևն առնու, ու զինքը առաքինութեամբ զարգարէ :

Երկայ ամենէն մաքուր մտածութեանց, աւելի մեծախոհ սիրոյ ու հաւատարիմ բարեկամութեան հասակն է, որուն որ կենացս մէջ մասնաւորապէս երկու անգամ մը փորձը առի. ասիկայ՝ առ բարին անվրդով քաջութեան հասակն է, ու նաև պէտք եղած ատենը նոյն իսկ վեհանձն նուիրման անձին :

Ետեք են ահաւասիկ այն նախանձեղի առանձնաշնորհութիւնները որ ըզմանկութիւնն ու զտղայութիւն անխոնջ խնամոց ու ամենէն գողտր սիրոյ արժանի կ'ընեն. ու բարեսլաշտ դաստիարակ մը միշտ անպատում մխիթարութեամբ ու անոյշ ակնածութեամբ մը աչուրները տղոյ վրայ պիտի դարձնէ, և կամ յիշատակէ առաջին հասակին այն ճշմարիտ, երբեմն նաև զօրաւոր, այն բնական ու այն պարզ առաքինութիւնները :

Հոս տեղս ներեն ընթերցողք իմ առանձնական բաներս յիշելուս. այս բաներն են պատճառ իմ խօսքերուս ունեցած այն քիչ ուժին. ասոնցմէ առաջ կու գայ հին բարեկամութեան մը այն քաղցր յուզմունքը, որ դեռ սրտիս մէջ մարած չեն, ու կարծեմ որ պիտի ամենեւին չմարին ալ. ուստի յուսամ որ կը ներեն ինծի հոս յիշատակութիւն ընելու անցած գացած բաներուն որ միշտ աչքիս առջևն են :

Իմ կենացս այն լաւ ու երջանիկ տարիները որ դաստիարակութեան հոգեբուն նուիրած էի, կ'ախորժէի միշտ աչքիս առջևը ունենալ ինձի յանձնուած տղաքները, ու աչուրներս անոնց վրայ պտըտցնել. ինծի զուարճութիւն մըն էր հանգստեան ատենները մէջերնին մտնել իրենց դահլիճն ու պարտէզնին երթալ, իրենց զբօսանոց մէջ խառնուիլ, ու երբեմն նաև իրենց հետ մասնակցիլ, աս ըսածներս յուսամ որ իրենք ալ կը յիշեն :

Երբեմն ալ նաև առանց իրենց մէջը մտնելու հեռուանց՝ իրենց խաղերուն աղաղակը, իրենց ուրախութեան ձայները, իրենց ըրած բնական անմեղ

վէճերը, իրենց շուտ մը հաշտուիլը, իրենց ունեցած տպաւորութեանց ստատկութիւնը. ու ինչո՞ւ լռեմ, թէ պէտեւ հեռուանց զիս տեսած ատեննին ունեցած ուրախութիւննին, իրենց եռանդը կրկնապատկելը՝ երբոր զիս ալ իրենց զուարճութեանցը ու յաջողութեանցը վկայ ու դատաւոր կ'ունենային, այս ամէնը կ'ըսեմ սիրտս կը բանար, ու ճիւղալով մը շնորհակալ կ'ըլլայի Ետե՞ծոյ, ու կը խնդրէի որ չդադրի օրհնելէն այն սիրուն ու անմեղ դասակը, այս նորահասակ ժողովուրդը, այս պատուական աւանդը որ իմ խնամոցս ու հոգսբարձութեանս յանձնած էր. մէկ խօսքով՝ կրօնից ու հայրենեաց ակնկալութիւնը :

Ետ մարդիկ ալ գիտեմ որ երկար ատեն իրենց պատուովը իրենց երկրին մեծամեծ գործոցը մէջ մտած ելած էին, որ մեր տղայքը որ տեսնէին այս մի և նոյն զգածմունքները իրենք ալ կ'ունենային. ասոնցմէ ոմանք տեսեր էմ որ ինչուան աչուրնին արդունքով լեցուեր է՝ երբոր կը տեսնէին թէ ինչպէս աս բազմութիւ տղոց թուուն պարը մեր յանթիլի՝ տանը քաղցրախորժ հալանեացը տակ գունդ գունդ բաժնուած իրենց անմեղ խաղերուն մէջ անուշակ հեշտութեան մը համը կ'առնուին :

Ետիւրժէի նոյնպէս իրենց աշխատութեանցն ալ ականատես ըլլալ : Երջափ անգամ եղեր է որ իմ ամէն զբաղանքս թողած՝ յանկարծ իրենց սորվելուն ատենը վրանին հասեր էմ : Ետիւ, ազնիւ տեսարան մըն էր տեսնելը թէ ինչպէս այն ամէն տղայք ամբողջ մտքով լուռ կեցած էին. այս երկու հարիւր մտացի տղայք խելուրնին իրենց դասերնուն տուած, մտադիր լաւ հասկընալու, եռանդուն թափանցելու և սքանչանալու մարդկութեան մեծ հանճարներուն մատենադրութեանցը, իմ աչքս ու իմ սիրտս կը յափշտակէին :

1 Ետիւրժէի փարիզէն 3 մըն հեռու գեղ մըն է՝ ուր որ Ս. Երկաղայոսի կղերիկաւորանը գեղեցիկ տուն մը ունէր :

Բայց աս կողմանէ՝ իրենց քննութե ատենը ունեցած ուրախութեանս ամենեւին բան մը չէր հաւասարեր :

Լորբոր Սիրգիլիոսի, Հոմերոսի, Կիկերոնի, Իլիոսի, Ֆենելոնի, ու Պոսիւէի, գեղեցիկ հատուածները ան վըրդով բերնուց զուրցելին, ընտիր ախորժակաւ այն կտորները պարզելնին, ու ճշդութեամբ, աշխուժով, և եռանդեամբ մեկնելնին տեսնելի՝ սիրտս անպատմելի խնդութեամբ մը կը լեցուէր : Երբ համար ինչ աւելի միութարութիւն կրնայ ըլլալ քան թէ տեսնել զիրենք որ հոգւոյ ազնուական հաճոյքներէն համ կ'առնուն :

Իրենց դեռածին դատմունքը այս գերապանծ հանճարներուն լուսովը կը լուսաւորուէր, ու երբեմն ալ կարծես թէ այն մեծիմաստ մտքերուն վառարանէն կը բորբոքէր :

Թէ որ իրենց խաղերը, թէ որ իրենց ուսումը այսչափ ուրախութիւն ինծի կը պատճառէին, հապա ինչ պիտի ըլլայ իրենց բարեպաշտութեան վրայ ունեցած ուրախութիւնս . այս բանս իրաւցընէ անպատմելի բան մըն է :

Ինչ անուշ բան էր տեսնել զիրենք ամէնքը մէկ տեղ ժողովուած իրենց ջերմեռանդաւոր աղօթարանը, ինչ կենդանի հաւատք, ինչպիսի եռանդ աղօթքի ատեն : Երբ տօներուն օրերը, ու այն երկնահարաւէր առաւօտները, որոնց յիշատակը ոչ երբէք մտքերնէն պիտի ելլէ, կարծես թէ իրաւցընէ հրեշտակ Բստուծոյ երկրիս վրայ իջած կը ժողվէր զանոնք ու իր սրբազան թւերուն տակը կը ծածկէր :

Եսպիսի օրեր մասնաւոր կերպով մը կ'ախորժէի իրենց քովը երթալ, հետերնին խօսակցիլ, ու մօտանց իրենց սիրտը տեսնել, ինծի այնպէս մը կու գար որ հոն տեղը երջանկութիւն մը, խաղաղ անմեղութիւն մը ու մէկ խօսքով՝ արքայութեան անուշահոտութիւն մը կը բուրէր :

Իրաւ մարդկային վիճակին ամպերը կու գային իրենց ժամանակին այս անմեղութեան ու շնորհաց ուրախութիւն

ները խռովելու, բայց տղայութեան այն թեթեւ ամպերը մէյմը որ փարատէին, կը տեսնէիր այս մատաղ ատենը կապուտակ երկնքի մը նման՝ ուր որ Բստուած ինքնին մաքրափայլ հորիզոնի մը մէջ իր աստուածային պայծառ ճառագայթները կը ցլացընէ :

Են ատենն էր որ սիրելի ու ազնուական ամօթխածութիւն մը՝ այն առաքինութիւնը կ'ըսեմ որ ամենեւին ինքնիրեն ծանօթութիւն չունի, ամէն իրենց ըրածին նոր ու ծածուկյարգ մը կու տար, իրենց պզտի մէկ խօսակցութիւնն ալ, իրենց պարզ մէկ խօսքն ալ՝ գաղտնի ու անպատմելի շնորհք մը կ'առնու, որմէն չյաղթուիլը անկարելի է : Ես քաղցր ու ընտանի խօսակցութեանց ատենը իր շափ անգամ տղայոց անմեղ շրթունքներէն անարուեստ վըսեմութիւններ լսեմ եմ :

Եւ իրենց վրայ ունեցած գութ մեծ էր . բայց սակայն անկատար կերպով մը միայն սրտիս զգացմունքները իրենց կը յայտնէի, մասնաւորապէս անոնց՝ որոնց վրայ որ կը տեսնէի թէ շնորհքը կը սկսէր կամաց կամաց քաղցրացընել, մաքրել ու ազնուացընել իրենց բնութիւնը :

Եւ անինքն եղած են մէջերնին որոնց համար կրնամ ըսել, որ վրանին տեսեր եմ ու սիրեր եմ զԲստուած իբրեւ ինձի ներկայ ու անձնաւորած ամենասիրելի կերպարանօք . իրենց տղայութիւնը ինչպիսի Բրկչին տղայութիւնն էր . իրենք ալ անոր պէս կ'աճէին հասակաւ, իմաստութեամբ ու շնորհօք՝ Աստուծոյ ու մարդկանց առջեւ :

Եւ ատ անգամ ես ինձի կը հարցընէի . Երբեմն ուսկից կու գայ մանկութեան ու տղայութեան այն անթարգմանելի վայելչութիւնը . ինչո՞ւ համար կենաց այս նախկին հասակը չեմ գիտեր ինչ ծածուկ շնորհք մը ունի որ զմարդ կը զմայլեցընէ, սիրտը կը շարժէ ու ամենեւին չձանձրացընէր : Եւրեկամ մը՝ զորն որ ես շատ կը յարգեմ, օր մը ասանկ ինձի պատասխան տուաւ . հարակոյս չկայ որ մանկութիւնը նոյն

ինքն պարզութիւն, անկեղծութիւն ու անմեղութիւն է . բայց այն որ աս ամէն բանին վրան անբացատրելի վայելչութիւն մ'որ կ'աւելցնէ զիտեմ որն է . . . այն՝ որ տղան ակնկալութիւն է : Տարակոյս չկայ որ ինքը ներկայիս ուրախութիւնն է , բայց ևս առաւել՝ ապագային ակնկալութիւնը :

Եւ խօսքս ինծի շատ տպաւորութիւն ըրաւ , ու միտքս ձգեց տիկնոջ մը Լուդովիկոս ժեմ ըսածը . Եւս տիկինն էր Բիսիէօյի մարգիդուհին որ արքային թագադրութեանը ներկայ եղած էր . Ա՛հ Գէր Արթայ , ըսաւ իբեմ , Կէշ Կէշ էր ան Կէշը Կէշեմ , Գոն ան Կէշը Գէշեմ էր , Գէշեմի էիք ինչոյ :

Եւ խօսք . տղայ թագաւորի մը համար ասկէց աւելի աղուոր գովեստ մը ու միանգամայն փափուկ խրատ մը չէր կրնար ըլլալ : Բայց միշտ ու ինչ աստիճանի ալ որ ըլլայ տղայն՝ է նոյն ինքն զուարթատեսիլ , գեղեցիկ , անուշակ ու մաքուր յոյսը :

Եստուածային գիրքը այս բանիս վերայօք շնորհալի պատկերներ կը նկարագրէ : Տղայն թարմ շառաւիղ մըն է , տրկար տունկ մը , ասիկայ իրաւ է . բայց կարելի է որ օր մը մեծ ծառ մը դառնայ առաքինութեան ամենատեսակ պրտողներովը ծանրաբեռնած՝ ու իր փառաւոր շուքը մինչև հեռուները տարածած :

Եսիկայ ծաղիկ մըն է , որ բացուելու մօտ է ու զուարթափթիթ գեղեցկութեան մը յոյս կուտայ . թէ որ իր առջի վայրկենին այսչափ աղուոր կ'երևայ՝ ինչ պիտի ըլլայ օր մը երբոր ամէն վայելչութեամբ զարգարուած , ու երկնից ամէն պարգևներովը գեղեցկացած՝ ուռճացեալ բարձրանայ երկիրս զարգարելու :

Տղայն դեռ տկար առուակ մըն է ու նոր բխած աղբիւր մը , բայց կրնայ ըլլալ որ օր մը վսեմ գետ մը դառնայ : Դաստիարակը այն ճարտար ջրագէտն է որ սուրբ Գիրքը կը յիշէ . իրեն ձեռքը կ'ուղղէ այս հլու ջուրը , ու իր ուզած տեղը անոր ընթացքը կը շտկէ . ու

ոչ երբէք թող կու տայ որ օտար կամ աղտոտ կամ դառնահամ ջուր մը իրեն ընթացքը պղտորէ :

Եւս տղայն յոյս է . երկնից անգամ յոյսն է տղայն . վասն զի յաւիտենական բրաբիոնին ժառանգորդն է , Եստուծոյ սիրոյն առարկայն , եղբայր և բարեկամ հրեշտակաց :

Երկրիս ալ յոյսն է տղայն , ինքն հիմակուրնէ անոր հարստութիւնն ու գանձն է , ու մէկ օր մը պիտի ըլլայ անոր զօրութիւնն ու փառքը : Եւս է հայրենեաց ու բոլոր մարդկութեան որ իրմով կը վերանորոգին ու նոր կենդանութիւն կ'առնեն : Եւ մասնաւորապէս աս աշխարհիս վրայ ինքն է յոյս ազգատոհմին , որուն որ արդէն ուրախութիւնն է ու զուարթութիւնը և օր մը անոր պսակն ու պատիւը պիտի ըլլայ :

Երուն արարած . իր աշխարհիս վրայ առջի երևնալը , իր առջի ժպիտը , իր առջի հայեցումը՝ խաղաղութե նշանակ մըն է , ու ամենուն սրտին ալ անդորրութեան աւետիս մը . վրան մէկ մը նայէ՛ . ճակտին վրայ և ոչ ամպ մը կայ , անցեալը չգիտեր , կը ծիծաղէ ներկային վրայ , ու ապագային կը ձկտի և կարծես որ բոլոր աշխարհք իրեն հետ կը տանի :

Շատ անգամ ես ինձի դարձեալ հարցոյցեր եմ , ինչու համար է որ տղայն մասնաւոր կերպով մը իր ծերունի ծնողացը ուրախութիւն կը պատճառէ : Եւ երբէք կը ձանձրանան իրեն նայելէն , զինքը օրհնելէն , իրեն խօսքերը մտիկ ընելէն , և իրեն ուժով աշխոյժ ու ջնորհալի կերպին վրայ զարմանալէն : Եւս պայծառ ու անոյշ ժպտելը , այն ճակտին անարատութիւնը ու պարզութիւնը , այն նայուածքին անխարդախութիւնն ու բոցը , այն ամէնը անտարակոյս անոնց միտքը կը ձգեն որ ալ մենք ծերացեր ենք , երեսնիս դեղնցեր , ու օր օրուան վրայ կը մեռնինք կ'երթանք , բայց սակայն մենք պիտի չգեղնէինք , պիտի չծերանայինք , պիտի չմեռնէինք . աս տղայն իրենց աչքին առջևը իբր թէ յիշատակ մըն է ու նշոյլ մը այն ան-

մահ էրիտասարդութեանը որ մեր բընութեանը առաջին թռչակը եղաւ :

Իրաւընէն իրջափ աւելի մտածեմ, նորէն կ'ըսեմ թէ և կրկնութիւն ալ ըլլայ, այնչափ աւելի զարմանքս կը քիչնայ թէ ինչու համար Որդին Մատուծոյ իր երկրէս անցած ատենը սիրեց զտղաքը, և ուրախութեամբ զանոնք օրհնեց : Յիսուս Քրիստոս կը սիրէր զմարդիկ, ու զտղաքը օրհնելով՝ բոլոր մարդիկ կ'օրհնէր : Վասն զի տղայն՝ մարդկային մեծ ազգատոհմին յոյսն է : Ո՛վ չգիտեր աւետարանական տեսարանները : Յիսուս բոլոր գեղերը ու աւանները կը պըրաւտէր ու ամենուն բարիք կ'ընէր, ու հիւանդներուն բժշկութիւն կը ջնորհէր : Եւ այսերը՝ որ միշտ ճարտար են իրենց արժանաւոր սրտերը գուշակելու, իրեն ետեւէն կը վազէին, իրեն առջև կը դնէին իրենց տղայքն, ու կը խնդրէին որ օրհնէ զիրենք : Եւ այնչափ շատ էր աս մայրերուն ու տղոցը բազմութիւնը որ առաքեալները ձանձրացած սկսան գանգատիլ, ու կ'ուզէին զիրենք հեռացընել : Բայց աստուածային վարդապետը հրամայեց որ տեղիք տան անոնց : Թողո՛ղէ՛ք ըսաւ, Թողո՛ղէ՛ք որ այդ պարտիքի պարտերը ինչի փան : Երբնից արքայութիւնը անոնցն է որ ասոնց չը նմանին : Եւ երբ աս պատիկ տղաքները առաւ ու ձեռուընէր իրենց ճակտին վրայ դնելով, գուրգուրալով մը օրհնեց զիրենք, ու զիրենք գիրկն առած նորէն կը կրկնէր : Թողո՛ղէ՛ք, Թողո՛ղէ՛ք որ այդ պարտիքի պարտերը ինչի փան, Երբնից արքայութիւնը անոնցն է որ ասոնց չը նմանին :

Մտով ամէն բան հասկըցուց : Եւ տեսնական կենաց զինը յայտնուած է : Նորէն ծնանելու ու նոր անմեղութեան մը հարկաւորութիւնը հրատարակուած է, ու ալ ասկէց ետեւ երկնից արքայութեան զոնները պիտի գոց մնան անոնց՝ սրունք որ չեն ուզեր ինչուան այս հասակը խոնարհիլ :

Թի՛ք որ Որդին Մատուծոյ ուրիշ բանի համար երկնքէն եկած ալ չըլլար, բայց եթէ այս խօսքս ըսելու, ասիկայ միայն բաւական էր իրեն փառացը ու

մարդկանց երջանկութեանը համար : Ո՛վ իրմէն առաջ աս բանս ըսեր էր : ո՛վ այսպիսի մտածմունք ու զգացմունք ունեցեր էր : Չորս հազար տարուան մէջ, բայց ի քանի մը ցուրտ խօսքերէ որ իմաստասիրի մը մտքէն անցեր էին, տղայութիւնը աշխարհիս վրայ իմաստնոց արհամարհանաց, ու օրէնսդրաց անողորմ անհոգութեան առարկայ մըն էր : Բայց սակայն ընդհանուր ապակաւութեանը մէջէն տղայութիւնը միայն երկնից աւելի ցանկալի ու միակ սէրն էր : ու երբոր հայրն հասարակաց եկաւ իր որդիքները փնտռելու, երբոր Մարիչն ուզեց ինքզինքը իրեններուն ճանցընել՝ ճոռումբան խօսքերով ինքզինք չյայտնեց : Եւ ինքզինքը աշխարհիս վարդապետ և ուսուցիչ ըլլալը ցուցընելէն առաջ, հաճեցաւ որ աւելի գորովաշարժ կերպարանքով ու աւելի քաղցր անունով մը զինքը յայտնէ : այս բանովս լաւ կ'իմացուէր երկնից Թագաւորին մեծութիւնն ու կարողութիւնը : սակայն առաւելապէս գորովագութ հայր մըն էր : ամէն բանէն աւելի բոլոր իրեն սէրը կ'երևնար : ու երբոր՝ « Թողո՛ղէ՛ք, ըսաւ, որ ինչի փան այդ պարտիքի պարտերը : Երբնից արքայութիւնը անոնցն է որ իրենց չը նմանին », . . . հայրերն ու մայրերն սրտերնին ելած իրեն ոտքը ինկան, ու երկրպագութիւն մատուցին :

Եւ ահէկ կ'ըմբռնեմ թէ ինչու համար մարգարէները այնչափ փառաւոր գովեստներով կը մեծցընէին նա հապետաց փառքը ու մայրենի բեղմնաւորութեան ազնուական պարծանքը : Եւ ալ հոս տեղս աս գլուխը լընցընելու ատեն անոնց հետ կը գրեմ ու կը կրկնեմ՝ աւետարանին բացագանչութիւնը, թէ երանի այն մայրերուն որոնց անարատութեան բեղմնաւոր արգանդը աշխարհիս ու երկնից բազմութիւն զաւակներ ընծայած են : երանի ստեանցն որ զիրենք զիեցուցեր են : Երբեք մայր մը անկէց աւելի ազնիւ մանեակով մը իր կուրծքը զարդարած չէ : և ոչ երբեք աւելի գեղեցիկ պսակ մը իրեն փառաւոր ճակատը կապած :